

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Intro

door Jan Prij De auteur is redactiesecretaris van *Christen Democratische Verkenningen*.

We zijn niet meer bang voor een boze God, maar voor het boze volk, zo stelt oud-commissaris van de Koning Jaap Smit in een interview in dit CDV-nummer. We doen namelijk alles om het volk te pleasen. ‘We gaan de straat op en zeggen: “Zeg maar wat u wilt, dan gaan wij dat voor u regelen.” Vervolgens worden mensen die dat moeten regelen, met de verdrongen realiteit van het keuzes maken geconfronteerd en blijkt dat wat het volk wenst helemaal niet kan. Maar ja, gaan we het volk dat vertellen? Dat is nogal een ongemakkelijke boodschap, dus we schuiven beslissingen op de lange baan. Of we laten welbewust dingen in de soep lopen, want daar wordt de roep om een sterke leider alleen maar groter van. Precies wat nu daadwerkelijk aan de hand is. Dit is niet het aanpakken van een crisis, maar zelf een crisissfeer creëren.’

Het is al met al tijd voor wat Smit een ‘omgekeerd populisme’ noemt: niet het volk naar de mond praten, maar het een spiegel voorhouden. ‘Mensen, zullen we eens stoppen met al dat oppervlakkige gewauwel? Weten we wel waar we mee bezig zijn en wat we op het spel zetten?’ Er is leiderschap nodig, niet dat van de grote mond, maar van het goede verhaal.

Populisme

Dit interview had ook zomaar in het themadeel van het nummer kunnen staan, over de opmars van het populisme. Het thema is een vervolg op *Populisme in de polder* uit 2011, een CDV-nummer dat na de installatie van het kabinet-Rutte I (VVD en CDA, met gedoogsteun van de PVV) verscheen. Hoe kunnen we de opmars van het populisme duiden? Wat valt er te leren van buitenlandse ervaringen met populistische regeringen? En last but not least: wat zou een goede christendemocratische manier kunnen zijn om met populistische partijen om te gaan? Een antwoord op die vragen is geen overbodige luxe, omdat we ervan uit kunnen gaan dat deze partijen voorlopig nog wel zullen blijven. Hoe dan ook: in het redactioneel ‘De wake-upcall van het populisme’ worden uit de opmars van het populisme vijf lessen getrokken die voor de christendemocratie relevant zijn.

Onbenut kiezerspotentieel

Verder vindt u in deze CDV weer een actualiteitskatern met een rijkdom aan artikelen. Lody van de Kamp schrijft over de gevolgen van de oorlog in het Midden-Oosten voor ons eigen land. In zijn bijdrage 'Vrede zoeken in oorlogstijd' doet hij een oproep geen groepen tegenover elkaar te zetten, maar ze naast elkaar te plaatsen, en met elkaar in gesprek te gaan. Zo'n dialoog tussen moslims, christenen en joden, Palestijnen en Israëliërs zou het CDA actief kunnen ondersteunen.

De politicologen Tom van der Meer en Marcel Hanegraaff hebben voor dit CDV-nummer een belangwekkend artikel geschreven over het onbenutte kiezerspotentieel van het CDA. Ze hebben onderzoek gedaan naar de stille aannames over de rol van religie als oorzaak van de structurele neergang van het CDA. De gedachte is vaak: ontkerkelijking zorgt voor het verval van het CDA. Het blijkt toch iets anders te zitten. Veel belangrijker dan ontkerkelijking is namelijk dat het CDA niet in staat is gebleken om gelovige kiezers aan zich te binden. 'De electorale neergang van het CDA is primair het vertrek van christelijke stemmers naar seculiere partijen.'

Volgens Van der Meer en Hanegraaff heeft het CDA na het tijdperk-Balkenende de thema's van politieke rivalen gekopieerd, zoals economie en veiligheid, en werd de partij daarmee inwisselbaar voor andere partijen: 'Het lijkt een paradox dat het CDA vooral gelovige kiezers verloor aan vooral seculiere partijen. Toch is het minder verrassend wanneer we bedenken dat het CDA na 2010 tot tamelijk recent zich vooral profileerde langs seculiere thema's.' De focus van Bontenbal op waarden en normen zou weleens een kansrijke sleutel tot succes kunnen zijn; zowel christelijke als ongelovige kiezers kunnen zich met die agenda van het CDA identificeren.

Teamplayers

Ook kunt u een bijdrage lezen over een andere bestemming voor het vliegveld Zestienhoven in Rotterdam. Met een oproep aan de politiek dat het toch echt anders en beter kan, mede op basis van een door burgers opgesteld en onderbouwd alternatief: een woonwijk op die plek pakt in termen van maatschappelijke kosten en baten aanzienlijk beter uit.

Albert Rutten en Arjen Siegmann betogen in 'Populistische politiek laat het volk in de kou staan' dat de krapte op de arbeidsmarkt door het beoogde beleid eerder zal toenemen dan afnemen. Het is uiteraard zaak dat een klassieke volkspartij als het CDA de kiezers niet in de kou laat staan. Hiervoor is het bouwen aan de agenda van de verantwoordelijke samenleving van belang, waarin niet egotrippers de toon zetten, maar teamplayers. Opgezet door verantwoordelijke politici die, als het goed is, kiezers niet naar de mond praten, maar helpen om het goede te doen voor de samenleving.

Maar is het CDA bij tijd en wijle ook niet zelf vatbaar voor de populistische verleiding? In de rubriek ‘Dwars’ luidt de stelling: ‘Het CDA gaat te veel mee in het crisisframe rond migratie.’ Bart van Horck is het eens met deze stelling; hij vindt dat het CDA moet werken aan een eigen verhaal dat wél klopt. Bart van den Brink is het ermee oneens; volgens hem staat het CDA pal voor rechtsstatelijke normen en biedt het een hoopvol alternatief.

In de boekenrubriek vindt u diverse kortere en langere boekbesprekingen. Zo laat Jan Dirk Snel zijn licht schijnen over de nieuwe biografie van Ruud Lubbers en vraagt Jan Jacob van Dijk zich in zijn bespreking van *De marktconforme verzorgingsstaat* van Naomi Woltring af of het neoliberalisme het populisme heeft gebaard.

Uiteraard leest u in deze CDV ook de bespiegelingen van onze columnisten Joke van Saane, Janne Nijman, Rien Fraanje en Ferd Grapperhaus, die onze morele verbeeldingskracht prikkelen, omdat dat meer dan ooit nodig is.